

Svar på Sirpa Kauppinens och 25 andra ledamöters motion om att genomföra en symtomenkät

VD/8189/00.02.00.03/2014
KN/JTS/HP/ET/PW/LL/KW

Ledamoten Sirpa Kauppinen och 25 andra ledamöter lämnade in följande motion i enlighet med fullmäktiges arbetsordning:

"Fullmäktigemotion om att ordna symtomenkäter

Vi föreslår att en enkät om eventuella symtom som anknyter till inomhusluften i skolor som Institutet för hälsa och välfärd rekommenderar ordnas i alla skolor i Vanda. Med hjälp av enkäten kan de knappa renoveringsresurserna riktas till de byggnader där det förekommer verkliga hälsorisker för barnen.

Fastighetscentralen fick 25.8 ett anbud på analysering av symtomenkäter av branschens toppexpert professor Tuula Putus till priset 500–2500 €/skola. Kostnaderna för en symtomenkät är 1300 €/skola + moms, om det beslutas att alla skolor ska analyseras. En konkurrensutsättning kan sänka priset.

En astmadiagnos för ett barn och första årets vård kostar redan ca 10 000 €. Ett läkarbesök är ca 150 €, en specialistläkare 500 €, en dag på sjukhus 1000–1500 €. Åtgärder vid bihåleinflammation, polypoperationer, rörbehandling i öronen osv. kostar mycket för samhället. Sjukdomarna minskar drastiskt om inomhusluften är bra.

Det finns barn och unga i Vanda som insjuknat i skolorna (Havukoski och Kannisto mfl.) i den grad att de har varit tvungna att få hemundervisning, samt undvika inomhusutrymmen för resten av livet. Fortsatta studier för dessa unga samt resten av deras liv kommer att vara mycket begränsade på grund av den överkänslighet som exponeringen av inomhusluften orsakat.

En systematisk enkät om symtom är den enda metoden som kan urskilja de skolor som på riktigt är farliga för hälsan från andra skolor. Renoveringsresurserna räcker inte för evigt. Mikrobmätningarna är inte så säkra och de visar endast de mikrober som mäts, och inte t.ex. utsläpp från golvlvim i Kanniston koulu. Tekniska undersökningar är mycket dyra och med hjälp av dem hittas inte källan till problemen, om inte byggnadskonstruktionerna öppnas på exakt rätt ställe.

Vanda bär sitt ansvar för barnens hälsa. För att undvika liknande dolda svåra problem som i Kanniston koulu där över 30 procent av barnen har symtom, måste Vanda genomföra den av Institutet för hälsa och välfärd rekommenderade enkäten om eventuella symtom i alla skolfastigheter så fort som möjligt."

Stadsfullmäktige 22.9.2014 § 14

Beslut:

Stadsfullmäktige beslutade att ta upp ärendet till behandling och sända det till stadsstyrelsen för beredning.

Vandas arbetsgrupp för inomhusmiljöer på stadsnivå konstaterar följande som svar:

Ledamoten Sirpa Kauppinen och 25 andra ledamöter har presenterat en motion om att i alla skolor i Vanda ordna symtomenkäter, så att de eventuella "skolor som är farliga för hälsan kan urskiljas från andra skolor".

Problem med inomhusluften är mycket komplexa och invecklade. Det finns epidemiologiska bevis för att fukt- och mögelskador i byggnader har en skadlig inverkan på hälsan, men tillsvidare känner man inte till vilka orsaker eller mekanismer det är som påverkar hälsan. Det har påvisats ett tidsmässigt samband mellan fukt- och mögelskador och luftvägssymtom, luftvägsinfektioner och astma, vilket inte ännu säger något om förhållandet mellan orsak och verkan eller själva mekanismen. Orsaken till symtomen har misstänkts vara olika mikrober och dessas ämnesomsättningsprodukter, men även bl.a. nedbrytningsprodukter från byggmaterial. Vidare inverkar förhållanden, som till exempel

temperatur, ventilation, fuktighet/torrhet, nivån på städningen och byggnadsmaterial på luftkvaliteten inomhus och eventuellt även på upplevda symtom. Utöver detta reagerar varje individ med olika känslighet på det som eventuellt orsakar problem och de eventuella symtomen är också mycket individuella. De kan utgöras av exempelvis symtom i luftvägarna, hud- och ögonproblem, huvudvärk, illamående, trötthet, förhöjd kroppstemperatur och hos en del ledsymptom. Dessa ospecifika symtom är dock allmänna även i andra situationer än vid inomhusluftproblem.

Även om det inte med säkerhet kunnat fastställas något samband mellan fukt- och mögelskador och inverkan på luftvägarna, måste man sträva efter att reparera fuktskador (WHO 2009). Enligt statsrådets principbeslut innebär en minskning av fukt- och mögelskador att de kostnader som de orsakar för social- och hälsovårdssektorn minskar i samma proportion. Social- och hälsovårdsministeriet uppskattar att dessa problem årligen orsakar social- och hälsovårdssektorn direkta kostnader på över 200 miljoner euro på riksnivå. Enligt miljöministeriets beräkningar uppgår social- och hälsovårdssektorns kostnader rentav till 450 miljoner euro. Kostnaderna orsakade av dålig inomhusluft beräknas i hela samhället uppgå till cirka 3 miljarder euro om året. Det är fråga om ett riksomfattande och allvarligt problem som det är ytterst svårt att råda bot på, eftersom det kan finnas många olika orsaker till problemet, de påverkande mekanismerna är okända och även individernas reaktioner på eventuella agenser individuella. Skötseln av inomhusluftproblem kräver också gott samarbete mellan flera olika aktörer i kommunerna.

I Vanda har 2007 grundats en styrgrupp på stadsnivå för frågor kring inomhusmiljöer, där fastighetscentralen, social- och hälsovårdsväsendet, bildningsväsendet, personalcentralen, miljöcentralen, arbetarskyddet, företagshälsovården, ekonomi- och förvaltningsservicen, ekonomiplaneringen, Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy och Vantaan vanhempainyhdistys Vanvary ry är representerade. Styrgruppen har som uppgift att främja skötseln av frågor kring inomhusmiljöer och att bedöma och utveckla nuvarande verksamhetsmodeller i skötseln av frågor kring inomhusmiljöer.

Styrgruppen för frågor kring inomhusmiljöer konstaterar, att utgångspunkten för inomhusluftsundersökningar och -reparationer i fastigheter, i huvudsak är de symtom som personer som befinner sig i eller arbetar i lokalerna känner av, vilkas uppföljning är normal verksamhet. Enligt arbetarskyddslagen (738/2002) har bildningsväsendet skyldighet att bedöma arbetsförhållanden, ingripa vid eventuella olägenheter och risker och följa upp vilken inverkan genomförda reparationsarbeten har. Enligt anvisningarna för förfarande i frågor som gäller inomhusmiljöer gör den som är chef vid verksamhetslokalen en anmälan till fastighetscentralen vid eventuella misstankar om problem med inomhusluften och kontaktar vid behov företagshälsovården.

För elevernas och studerandenas del är skol- och studerandehälsovården en viktig aktör. Skol- och studerandehälsovården har följt upp och följer i enlighet med sin uppgift fortsättningsvis upp elevernas hälsotillstånd genom regelbundna hälsokontroller och vid behov med tilläggsbesök då det uppdagas problem. Eventuella symtom av inomhusluften hör till de saker som följs upp vid alla kontroller. Skolhälsovårdarna träffar alla elever varje år och för eleverna i årskurserna 1, 5 och 8 ordnas omfattande hälsokontroller, där också föräldrarna deltar. Skolhälsovårdaren är också varje dag anträffbar utan tidsbokning. Skolhälsovårdens personal har som uppgift att främja elevernas hälsa medan själva sjukvården sker vid hälsostationerna eller inom den specialiserade sjukvården. Skolhälsovårdarna och läkarna bedriver inom ramen för sin kompetens och basuppgift ett gott arbete tillsammans med olika aktörer för att lösa misstänkta inomhusluftproblem i skolorna.

I de skolor, där skol- eller studerandehälsovården har fått kännedom om att det råder misstankar om eventuella inomhusluftproblem eller oro över detta, inleds symtomuppföljning inom skolhälsovården i enlighet med normalt förfarande. Skolans rektor har ombetts att informera föräldrarna om att ta kontakt med skolhälsovårdaren om de misstänker att deras barn eventuellt har symtom som anknyter till inomhusluften. Skolhälsovårdarna har fått utbildning för detta och bokför alla symtom som föräldrarna meddelar på ett sätt som man kommit överens om. När skolhälsovårdarna får kännedom om att det eventuellt förekommer inomhusluftproblem i skolan,

- bokför skolhälsovårdaren i patientdatasystemet att föräldrarna tagit kontakt tillsammans med de symtom som de meddelar, för vården av barnet
- reserveras en tid till skolhälsovården för eleven och dennas föräldrar, om de vill.
- hänvisas elever med symtom till hälsovårdsservicen.
- antecknar hälsovårdarna också separat per elev och klass de symtom som meddelats, för symtomuppföljning.

- analyseras resultaten av symtomuppföljningen och rapporteras enligt överenskommelse till rektorn och de övriga instanser som är med och försöker lösa inomhusluftproblemet.

Om skötseln av problemsituationen så kräver, bildar bildningsväsendet, arbetarskyddet och fastighetscentralen en inomhusluftarbetsgrupp för stället i fråga. Vanligtvis är läroanstaltens rektor och bildningsväsendets representanter, fastighetscentralen, arbetarskyddet, skolhälsovården samt företagshälsovården för personalens del och vid behov miljö- och hälsoskyddet representerade i arbetsgruppen för inomhusluft. Inomhusluftarbetsgruppen för stället i fråga utnyttjar all information som finns att få, inklusive uppgifterna från skolhälsovårdens uppföljning av symtom, när den planerar och koordinerar den verksamhet som är inriktad på att lösa problemet. Rektorn koordinerar samarbetet mellan olika sektorer i skolan samt informationsgången till skolan och föräldrarna.

Skolhälsovårdens lagstadgade uppgifter omfattar, förutom främjande av den individuella hälsan, också främjande av välmåendet i skolmiljön. Enligt hälso- och sjukvårdslagen har skolhälsovården som uppgift, att i samarbete med bildningsväsendet, miljö- och hälsoskyddet, arbetarskyddet och företagshälsovården för personalen, följa upp och bedöma sundheten och tryggheten i skolmiljön (bl.a. Statsrådets förordning 338/2011 § 12). I Vanda genomförs detta som en bedömning av studiemiljön, vilken utförs samtidigt med den lagstadgade bedömningen av arbetsförhållandena för de anställda. Hösten 2014 utfördes bedömningar av studiemiljön i samtliga läroanstalter. Vid bedömningen av studiemiljön/arbetsförhållandena fästs vid behov även uppmärksamhet vid frågor som gäller inomhusluften och konsultationshjälp kan begäras av olika aktörer. Vid bedömningen av studiemiljön deltar också representanter för elevernas föräldrar. I fortsättningen utförs bedömningarna av studiemiljön vart annat år medan uppföljningen av hur reparationsåtgärderna förverkligas görs åtminstone varje år. Detta nya verksamhetssätt kommer att vidareutveckla samarbetet med olika aktörer och förenhetliga insamlingen av uppgifter i frågor med anknytning till välmåendet i skolmiljön.

I den motion som lämnats in av Sirpa Kauppinen och 25 andra ledamöter uttrycks önskemål om att det ska genomföras inomhusluftenkäter av sållningstyp i alla skolor. I motionen hänvisas till det erbjudande om symtomenkäter som fastighetscentralen fått. Symtomenkäten har använts som underlagsenkät då man i tre skolor utrett verkningarna av att använda luftrenare. Erbjudandet gavs av firmanamnet Indoor Aid / professor Tuula Putus. I Kauppinens och de andras motion meddelas att priset för en symtomenkät skulle uppgå till 500–2 500 euro/skola enligt antalet svarare, om den utfördes av bolaget Indoor Aid. Dessutom nämns separat: t.ex. stadens alla skolor till ett pris som avtalas separat.

Om symtomenkäten skulle genomföras av THL, skulle enbart lagringen av enkäten och analyskostnaderna för en skola och en skola i kontrollgruppen, som det alltid krävs, uppgå till cirka 8 000 euro. Denna kalkyl inbegriper inte heller information om enkäten, utdelning, insamling och postning av blanketter. Om man skulle vilja utföra enkäten i alla grundskolor i Vanda, skulle det kosta omkring 200 000 euro, utan ovan nämnda kringkostnader. Dessutom byts eleverna ut, t.ex. i högstadiet med tre års mellanrum, så det skulle ofta behövas symtomenkäter av sållningstyp. Då det kan antas att man skulle vilja utvidga enkäten till att också omfatta daghem och läroanstalter på andra stadiet, skulle kostnaderna komma att stiga mångfaldigt.

Om symtomenkäten genomförs av företagshälsovården samt skol- och studerandehälsovården kan symtomuppföljningen ordnas snabbt och riktat med tillbudsstående resurser. Dessutom kan uppföljningen av symtom fortsätta smidigt efter eventuella reparationsåtgärder. Genom en symtomenkät av sållningstyp får man tvärsnittsuppgifter om situationen vid en viss tidpunkt. Resultaten från enkäten fås cirka två månader efter att den genomförts.

Enligt THL ger en enkät om inomhusluften inte något säkert svar på om det förekommer ett inomhusluftproblem någonstans i en lokal. Resultaten ger en fingervisning om att resultaten eventuellt kan tyda på inomhusluftproblem. Man kan inte heller utgående från resultaten dra några slutsatser om vad som eventuellt orsakar problemet, dvs. på vilken punkt lokalen i fråga borde genomgå reparation. Fastighetscentralen skulle ändå vara tvungen att utgående från enkäten för sållning av symtom inleda motsvarande utredningsarbete som när personalen eller de studerande spontant har meddelat om eventuella symtom i anslutning till inomhusluften. Utgående från dessa aspekter gör vi den bedömningen att den symtomuppföljning som utförs av företagshälsovården samt skol- och studerandehälsovården ger tillräckligt med uppgifter för att upptäcka vilka objekt som orsakar problem. Symtomenkäter av sållningstyp i alla skolor är en dyr och omfattande åtgärd, vars

kostnadsfördelar på goda grunder kan betvivlas. En symtomenkät utförd av en utomstående aktör kunde och borde däremot användas riktat, som ett verktyg för den objektspecifika arbetsgruppen för inomhusluft.

I fullmäktigemotionen uttrycktes önskemål om att det ska genomföras inomhusluftsenkäter av sällningstyp i alla skolor. Arbetsgruppen för inomhusmiljöer konstaterar att den nuvarande symtomuppföljningen som utförs av skolhälsovården ger tillräckligt med uppgifter om symtomen hos eleverna i objektet. Vidare måste det konstateras att om man inleder sådana enkäter, måste enkätprocessen som en del av skötseln av inomhusluftproblemen koordineras på initiativ av arbetsgruppen för inomhusmiljöer på stadsnivå. Det är viktigt att en plan för en eventuell enkät, tolkningen av resultaten och vidare åtgärder görs upp mellan samtliga stadens aktörer, fastighetscentralen, miljö- och hälsoskyddet, bildningsverket, social- och hälsovårdsväsendet, arbetarskyddet och företagshälsovården.

Stadsstyrelsen 8.2.2016 § 12

Stadsdirektörens förslag:

Stadsstyrelsen beslutar att

- a) ge ledamoten Sirpa Kauppinen och de 25 andra ledamöterna som undertecknat motionen stadsstyrelsens svar i enlighet med det förslag som arbetsgruppen för inomhusmiljöer på stadsnivå i Vanda gett, och
- b) föreslå för stadsfullmäktige att stadsstyrelsens svar antecknas för kännedom.

Behandling:

Stadsstyrelseledamoten Hannu Kokko föreslog att ärendet remitteras för beredning. Stadsstyrelseledamoten Riikka Åstrand understödde Kokkos förslag.

Ordförande konstaterade att man måste hålla omröstning om saken och föreslog följande omröstningsförfarande: de som understöder fortsatt behandling av ärendet röstar ja, medan de som understöder att ärendet remitteras för beredning röstar nej. Omröstningsförslaget godkändes.

I omröstningen lämnades 11 ja-röster (Hämäläinen, Kaira, Karlsson, Lehmuskallio, Letto, Mäkinen, Mäntynen, Orpana, Ryhänen, Salminen, Suvensalmi) och 6 nej-röster (Jääskeläinen, Kokko, Kotila, Kärki, Niemelä, Åstrand). Ordföranden konstaterade att remitteringsförslaget förkastats.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Stadsfullmäktige 7.3.2016 § 10

Stadsstyrelsens förslag:

Stadsfullmäktige beslutar anteckna stadsstyrelsens svar för kännedom.

Behandling:

Fullmäktigeledamoten Sirpa Kauppinen föreslog att ärendet remitteras för behandling. Kauppinens förslag understöddes av fullmäktigeledamoten Vaula Norrena.

Ordförande konstaterade att det måste hållas omröstning om saken och föreslog följande omröstningsförfarande: De som understöder en fortsatt behandling av ärendet röstar ja och de som understöder en remittering av ärendet röstar nej. Omröstningsförfarandet godkändes.

I omröstningen gavs 40 ja-röster och 21 nej-röster. Ordförande konstaterade att remitteringsförslaget blivit förkastat.

Beslut:

Stadsstyrelsens förslag godkändes.

Bilaga: - Omröstningsrapport FGE 7.3.2016 § 10

Anvisningar för sökande av ändring: 4.1 Besvärsförbud

Närmare information: Arja Ruponen, servicechef, tfn 09 8392 7774

Vanda

Pirjo Pennanen, överläkare, tfn 09 8392 3706

Eila Tanninen, ekonomi- och förvaltningsdirektör, tfn 09 8392 2913

Pekka Wallenius, direktör för fastighetscentralen, tfn 09 8392 2376

Ulla Lignell, expert på inomhusmiljöer, tfn 09 8392 3486

fornamn.efternamn(at)vantaa.fi